Perusopetuksen opetussuunnitelman päivitykset 1.8.2026 alkaen

Paikalliset tarkennukset:

Luku 3

Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.4: Paikallisesti päätettävät asiat

Forssan seudun perusopetuksessa painotetaan tasapuolisesti kaikkia laaja-alaisen osaamisen alueita. Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään koulukohtaiset laaja-alaisen osaamisen painopistealueet.

Laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden toteutumista seurataan vuosiluokalla opettajan toimesta. Opetusta suunnitellessaan opettaja huomioi eri oppiaineissa laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien sisällöt ja tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kehittymistä seurataan oppilaskohtaisesti oppilaan arvioinnin yhteydessä. Lukuvuoden päättyessä vuosisuunnitelman arvioinnissa arvioidaan koulukohtaisesti, kuinka laaja-alaisen osaamisen oppimista on edistetty lukuvuoden aikana.

Luku 4

Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.2.3: Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Tavoitteena on vahvistaa jokaisen oppilaan liikunnallisen elämäntavan edistämistä, opetukseen osallistumista ja oppimisen edellytyksiä sekä liikunnan merkitystä kokonaisvaltaisena elämäntaitona. Liikunnallisella elämäntavalla on myönteinen vaikutus muun muassa oppilaiden vireystilaan, keskittymiseen, oppimiseen, motoriseen kehitykseen sekä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Liikunnallinen elämäntapa on myös yhteydessä mielen hyvinvointiin, psyykkiseen sopeutumis- ja selviytymiskykyyn sekä jaksamiseen. Terveys- ja oppimisvaikutusten lisäksi liikunnallisen elämäntavan edistäminen ja oppilaiden osallisuuden kokemus tukevat kouluyhteisön arkea ja toimintakulttuuria.

Koulupäivien aikana liikunnallista elämäntapaa edistävät oppituntien toiminnallisuutta vahvistavat pedagogiset ratkaisut, erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen, liikuntavälineiden monipuoliset käyttömahdollisuudet sekä liikkumista edistävät ratkaisut välitunneilla, siirtymätilanteissa ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Liikunnallista elämäntapaa edistetään myös aamu- ja iltapäivätoiminnassa, kerho- ja harrastustoiminnalla, koulumatka- ja kuljetusjärjestelyillä sekä huomioimalla monipuoliset liikkumisen edellytykset koulujen ja niiden toimintaympäristöjen rakentamisessa ja käyttömahdollisuuksissa.

Liikunnallisen elämäntavan edistämistä suunniteltaessa ja siihen liittyvissä järjestelyissä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus, oppilaiden tasa-arvoinen ja yhdenvertainen oikeus osallistumiseen sekä oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen perusopetuksessa kuuluu yhteistyö oppilaiden, kotien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta:
Hyödynnetään suunnitelmallisesti ja aktiivisesti lähiliikuntapaikkoja.

- Iltapäivätoiminnassa on päivittäisiä liikuntatuokioita.

Koulumatka- ja kuljetusjärjestelyt:

- Kannustetaan kulkemaan koulumatkat kävellen tai pyörällä.

Koulujen toimintaympäristöt:

- Koulurakennusten suunnittelussa huomioidaan liikunnallinen elämäntapa ja liikkumista edistävät ratkaisut.
- Oppilaita ja koteja osallistetaan koulujen liikunnallisen elämäntavan edistämiseen.
- Oppilaskuntien hallituksia ja vanhempainyhdistyksiä osallistetaan esim. liikuntavälineiden hankintaan.
- Oppilaskunnan hallitus on vuosittain mukana pihakatselmuksissa välituntiliikunnan kehittämiseksi.
- Liikuntatunneilla ja vierailukäynneillä siirtymät tehdään mahdollisuuksien mukaan kävellen.
- Monipuolisten liikuntavälineiden hankkiminen (esim. polkupyörät, sukset). Näin mahdollistetaan kaikkien osallistumisen.
- Vuodenaikaan sopivia liikuntatapahtumia useamman kerran vuodessa.
- Välituntisin järjestetään liikunnallista vertaisohjattua toimintaa.
- Opetustilat suunnitellaan niin, että ympäristö innostaa liikkumaan.
- Oppitunneilla pidetään liikunnallisia taukoja mahdollisuuksien mukaan.
- Oppitunteja suunnitellaan mahdollisuuksien mukaan toiminnallisuutta hyödyntäen.
- Esimerkkejä toiminnallisuudesta oppitunneilla: saneluviestit, sanajahdit, seisten tai kävellen työskentely

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen:

- Alueen harrastusmahdollisuuksien esittely yhteistyössä paikallisten urheiluseurojen kanssa.
- Seutukunnallinen liikuntapassikampanja esi- ja alkuopetuksessa.
- Lähialueen liikuntapaikkojen esittely.
- Alueen mahdollisuuksien hyödyntäminen oppitunneilla esim. kansanpuistot.
- Huomioidaan uimahallin puuttuminen kunnasta niin, että mahdollistetaan uimataidon ja vesiturvallisuuden harjoittelu eri vuosiluokilla.
- Seutukunnallista yhteistyötä liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi kehitetään edelleen. Järjestetään seutukunnallisia urheilukilpailuja, esim.

- kepparikisat ja eri lajien kuntienväliset kilpailut.
- Esimerkkejä liikunnallisuuden edistämisestä: Unelmien liikuntapäivän
- toteuttaminen, kiertävä välituntivälinekärry, erilaiset liikunnalliset haasteet ja
- tempaukset, liikuntavälitunnit, kävelylenkkivälitunnit

Jokaisen koulun lukuvuosisuunnitelmaan laaditaan vuosikello, jolla havainnollistetaan liikunnallisen elämäntavan edistämistä kaikilla luokka-asteilla.

4.5: Paikallisesti päätettävät asiat

Forssan seudulla perusopetuksen toimintakulttuuria kehitetään opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Koulujen toimintaa ohjaavat Forssan seudun kuntien strategioista johdetut tavoitteet. Niiden toteutumista ja vaikutusta toimintakulttuuriin arvioidaan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Toimintakulttuuria kehitetään ja arvioidaan yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden, huoltajien sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Kouluilla huolehditaan, että kasvatus- ja opetushenkilöstöllä on tarvittava osaaminen toimintakulttuurin kehittämiseksi. Toimintakulttuuria kehitetään yhteisöllisessä oppilashuollossa ja oppilaskuntien hallitusten kokouksissa.

Kouluille määritellään riittävä resurssi opetuksen ja muun toiminnan järjestämiseksi. Koulu kohdentaa saamansa resurssin oppimisen edellytyksiä ja tavoitteiden mukaista toimintakulttuuria tukevalla tavalla. Kouluja kannustetaan kokeiluihin ja kehittämistoimintaan. Henkilökunnan osallisuutta kouluyhteisössä tuetaan jaetun johtajuuden, yhteisopettajuuden ja erilaisten tiimirakenteiden avulla. Toimintakulttuurissa painotetaan muiden kehittämistä ohjaavien periaatteiden ohella lukemisen kulttuurin edistämistä, liikunnallista elämäntapaa, läsnäolon korostamista ja tulevaisuuden taitojen edistämistä. Toimintakulttuurin kehittämiseksi on tehty yhteistyössä eri toimijoiden kanssa koulun ulkopuolella ja koulussa toteutettavia seutukunnallisia tai paikallisia toimintamalleja, jotka määritellään koulujen lukuvuosisuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin arviointi toteutuu kevätlukukaudella koulujen itsearviointina. Toimintakulttuurin arvioinnissa ja kehittämisessä hyödynnetään sekä opetusyksikön että koulun tasolla myös muuta saatavilla olevaa tutkimustietoa, tunnuslukuja sekä kehittämishankkeiden tuloksia. Toimintakulttuurin arvioinnin tulokset liitetään tulevan lukuvuoden lukuvuosisuunnitelmaan. Koulut keräävät säännöllisesti huoltajilta ja oppilailta palautetta toiminnastaan. Rehtori johtaa koulun toimintakulttuurin kehittämistä.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen periaatteet ja toteuttamistavat.

Luku 5

Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.6: Paikallisesti päätettävät asiat

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Opiskeluhuollon ja oppimisen tuen -käsikirja 2026 eli Forssan seutukunnan "Vihreä kirja" sisältää laajan prosessikuvauksen poissaoloihin puuttumiseksi.

Opiskeluhuollon ja oppimisen tuen -käsikirja 2026

Rehtori seuraa yksikkönsä oppilaiden poissaolojen määriä neljänneslukuvuosittain. Rehtoreiden vastuulla on myös seurata poissaoloista seuranneita toimenpiteitä. Tarvittaessa poissaoloista keskustellaan koulutasoisesti yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä sekä kuntatasoisesti opiskeluhuollon ohjausryhmässä.

Oppilaiden osallisuus

Forssan seudun kouluissa mahdollistetaan ikätasoinen osallistuminen koulutoiminnan suunnitteluun. Lukuvuosisuunnitelmat määrittelevät koulukohtaiset yksityiskohdat.

Kodin ja koulun yhteistyö

Forssan seudun kunnilla on yhteinen poissaolojen seurantamalli, jonka pohjalta kodin ja koulun yhteistyössä seurataan oppilaan poissaoloja. Kodilla on velvollisuus ilmoittaa oppilaan poissaoloista koululle. Koulun tulee seurata oppilaan poissaoloja ja olla yhteydessä kotiin Vihreässä kirjassa mainittujen poissaolomäärien ylittyessä. Kun poissaolomäärät ylittyvät, koulu järjestää tarvittaessa yksilökohtaisen oppilashuollon kokouksen, jossa käsitellään oppilaan poissaoloja moniammatillisesti. Rehtori seuraa poissaolojen määrää ja niihin puuttumista neljännesvuosittain.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Forssan seudulla on tehty OmaHämeen toimesta. Se sisältää kuvauksen lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilasta ja sen edistämisestä. Suunnitelmasta löytyvät myös kasvatusta tukevat palvelut ja lastensuojelutyön paikalliset menettelyt.

Kasvatuskeskustelu ja kurinpitotoimet

Perusopetuslain mukaan kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Oppilaan kanssa käyty kasvatuskeskustelu dokumentoidaan ja kirjataan Wilmaan. Kasvatuskeskustelun käyttämisen periaatteet ja keskustelujen toteuttamisen käytänteet kuvataan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Myös

koulujen järjestyssäännöt ja oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumisen mallit kuvataan opetuksen järjestäjän lukuvuosisuunnitelmassa.

Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia (Perusopetuslaki 36 §). Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään. Jälki-istunnosta ja tehtävien suorittamisesta koulupäivän jälkeen ilmoitetaan huoltajille.

Jos tekijä on varmuudella tiedossa, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Tehtävän lisäksi oppilaalle ei saa määrätä samasta tilanteesta muuta kurinpidollista rangaistusta. (Perusopetuslaki 35 §.)

Lukuvuoden alkaessa kasvatukselliset ja kurinpidolliset keinot ja niihin liittyvät vastuut käydään opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa läpi. Myös oppilaita ja heidän huoltajiaan tiedotetaan asiasta Wilman ja lukuvuositiedotteiden kautta.

Koulujen yhteisölliset opiskeluhuoltoryhmät seuraavat koulussa toteutettujen kasvatuksellisten ja kurinpidollisten keinojen määrää ja syitä ja ottavat tiedon huomioon yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa ja koulun toimintakulttuurin kehittämisessä.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain mahdollistaa oppilaskohtaisesti vuosiluokan oppimäärää nopeammin tai hitaammin etenevän opiskelun. Hitaammin etenevälle oppilaalle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä.

- Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain edellyttää hallintopäätöstä, joka tehdään opetuksen järjestäjän hallintosäännön mukaisesti.
- Oppilaalle laaditaan suunnitelma, jossa kuvataan oppilaan vuosiluokkajaksojen (1–2, 3–6 ja 7–9) mukaiset tavoitekokonaisuudet, niiden sisällöt, opinnoissa eteneminen ja oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman laativat oppilaanopettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.
- Suunnitelmaan tulee säännöllisesti päivittää, mitkä tavoitekokonaisuudet on suoritettu ja arvioitu. Suunnitelman etenemistä ja toteutumista on seurattava lukuvuoden aikana ja lukuvuosiarvioinnin yhteydessä.

- Vuosiluokkajakson päätteeksi oppilaalla tulee olla pääsääntöisesti saavutettuina kyseisen jakson tavoitteet.

Tavoitekokonaisuuksia opiskeltaessa tulee oppilaalla olla kunkin vuosiluokkajakson päätteeksi hallussaan sellaiset eriytetyt ydinsisällöt ja osaaminen, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen seuraavalle vuosiluokkatasolle.

Yhdysluokkaopetus

Paikallinen opetussuunnitelma soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen. Forssan seudun koulut muodostavat tarvittaessa yhdysluokkia toiminnallisin ja pedagogisin perustein. Vuosiviikkotunnit jaetaan kasvatus- ja opetuslautakunnan päättämän tuntijakopäätöksen mukaisesti.

Yhdysluokkaopetusta järjestetään pääsääntöisesti yhtenä opetusryhmänä ja opetuksessa hyödynnetään perusteiden mainitsemia oppimismenetelmiä sekä esimerkiksi jakotunteja, vuorolukuperiaatetta ja joustavia ryhmittelyjä. Yhdysluokan työjärjestyksissä huomioidaan eri-ikäisten vuosiluokkaistetut oppiainetavoitteet ja -sisällöt. Mahdollisen yhdysluokan toimintaperiaatteet kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Opetusta järjestetään etäyhteyksien kautta, jos se on pedagogisena järjestelynä tarkoituksenmukaista. Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta eli paikkasidonnaista etäopetusta tarjotaan erityisesti katsomusaineiden opetuksen järjestelyissä. Oppilas on koulussa tai muussa hänelle osoitetussa opetuksen järjestämispaikassa ja saa sinne etäyhteydellä opetusta toisesta koulusta. Koulu järjestää oppilaiden valvonnan. Tilanteessa tulee olla läsnä koulun opetushenkilöstöön kuuluva työntekijä, joka huolehtii työrauhasta, turvallisuudesta ja tekniikasta. Rehtori on vastuussa etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen järjestelyistä ja tarvittavista välineistä. Etäopetusta antaessaan opettajalla ei pääsääntöisesti ole oppilaita samassa tilassa.

Jos oppilas ei sairauden luonteen vuoksi voi osallistua lähiopetukseen koulussa, opetus voidaan erityistapauksissa järjestää etäyhteyksin. Tällaisessa tilanteessa sovelletaan perusopetuslain § 18 ja tarvittaessa § 20h, jotka mahdollistavat poikkeamisen oppimäärästä tai opetuksen järjestämisen yksilöllisesti. Tällöin oppilaalle tehdään erillinen päätös. Huoltajan ja oppilaan kanssa suunnitellaan yhteistyössä, miten oppiminen turvataan sairauden aikana. Sairaustapauksissa on mahdollista hyödyntää etäyhteyksiä (esim. robottiavusteisesti), jotta oppilas ei jää ilman opetusta.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalveluSairaalaopetuksen konsultoivaa erityisopetusta tarjotaan Forssan seudun perusopetusikäisille oppilaille, joilla on vaativan tuen tarpeita (psyykkinen oireilu sekä käyttäytymisen ja tunne-elämän haasteet). Ohjauskäynnit ovat maksullisia Hämeenlinnan ulkopuolisille kunnille. Hinnoittelu määräytyy ohjauskäynnin (tuntiveloitus), matkaan käytettävänajan sekä matkakustannusten perusteella. Konsultaatio on maksullista. Konsultaation

tavoitteena on tarjota tukea ja ohjausta oppimisen tuen yksilöllisiin järjestelyihin sekä koulunkäynnin erityistilanteisiin. Konsultaation työmuotoja ovat mm:

- Puhelin- ja etäkonsultaatiot
- Ohjauskäynnit
- Osallistuminen verkostotyöhön
- Koulutukset ja tietoiskut

Ennen yhteydenottoa huoli oppilaan tilanteesta on otettu puheeksi huoltajan ja oppilaan kanssa ja tukea on rakennettu moniammatillisesti. Yksittäisen oppilaan konsultaatio edellyttää huoltajien suostumusta. Mikäli yhteydenotto tapahtuu koulun taholta, täytetään suostumuslomake ja lähetetään se kirjeitse tai skannattuna turvasähköpostilla konsultoivalle erityisopettajalle. Konsultaatiopyynnön voivat tehdä koulu, sosiaalitoimi tai hoitava taho. Konsultaation suostumuslomake löytyy Hämeenlinnan perusopetuksen sivuilta > Ahvenistonharjun sairaalakoulu > sairaalakoulun konsultaatio - välilehden alta.

Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Kun oppilaan opiskelu järjestetään osittain toisin, asia käsitellään tarvittaessa moniammatillisesti. Käytännön valmistelut sisältävät oppilaan tilanteen arvioinnin, tarvittavien asiantuntijalausuntojen hankkimisen ja yhteistyön oppilaan huoltajien kanssa.Päätökset tehdään kuntien hallintosääntöjen mukaan.

Opetus erityisissä tilanteissa

Kun oppilas muuttaa toisen opetuksen järjestäjän kouluun, tekevät lähettävä ja vastaanottava koulu yhteistyötä varmistaakseen sujuvan siirtymisen. Lähettävä koulu välittää tarpeelliset opetuksen järjestämistä koskevat tiedot oppilaan oppimisesta, vahvuuksista, mahdollisista haasteista ja tukitoimista. Vastaanottavan koulun oppilasta opettavat opettajat suunnittelevat tarvittavat pedagogiset ja mahdolliset opiskeluhuollolliset tukitoimet yhteistyössä opiskeluhuollon toimijoiden ja oppilaan huoltajien kanssa. Tarvittavien tukitoimien riittävyyttä ja toimivuutta seurataan.

Kun oppilas on palaamassa koulukodista tai muusta vastaavasta sijoituksesta omaan kouluunsa, pyydetään sijoituspaikalta mahdollinen yhteenveto oppilaan edistymisestä ja tukitarpeista. Yhteenveto toimitetaan oppilaan omaan kouluun. Oppilas ja hänen huoltajansa tapaavat oppilasta opettavat opettajat sekä opiskeluhuollon toimijat ja suunnittelevat tarvittavat pedagogiset ja opiskeluhuollolliset tukitoimet. Koulun henkilökunta seuraa oppilaan sopeutumista ja oppimista tiiviisti paluun jälkeen.

Luku 7

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

7.9 Paikallisesti päätettävät asiat

Rehtorin vastuut

Rehtorin vastaa siitä, että opetussuunnitelma toteutuu koulussa ja johtaa koulussa opetussuunnitelmaprosesseja. Rehtori tekee lukuvuosisuunnitelman yhteistyössä henkilökunnan kanssa. Lukuvuosisuunnitelmaa tarkennetaan tarpeen mukaan lukuvuoden aikana, ja sivistyslautakunta hyväksyy lukuvuosisuunnitelman ja sen tarkennukset.

Rehtori huolehtii siitä, että mm. oppilaiden poissaolojen merkitseminen, luokan ohjaajien vastuut, ryhmäkohtaisen ja oppilaskohtaisen tuen prosessit ovat hänen johtamassaan koulussa määräysten mukaisia.

Nivelvaiheet

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, tiedonsiirto tehdään LEOPS-lomakkeella. Muut nivelvaiheeseen liittyvät toimenpiteet (esim. kouluun tutustuminen, siirtopalaverit) sovitaan kuntakohtaisesti.

6. Nivelvaiheet

Ryhmäkohtaisten tukitoimien toteutuminen

Ryhmäkohtainen tuki merkitään alla olevan kaavion mukaisesti. Ryhmäkohtaista tukea varataan koulun budjetista 0,122 tuntia x koulun oppilasmäärä/viikko. Nämä tunnit voidaan käyttää luokan- tai aineenopettajan antamaan yleiseen tukiopetukseen tai opetuskielen tukiopetukseen tai erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arviointi tehdään kunkin koulun lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Ryhmäkohtainen tuki

Tammela:

Tammelassa ryhmäkohtaisista tukimuodoista vastaa luokanopettaja/aineenopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Erityisopettaja toteuttaa pääasiassa ryhmäkohtaisia tukimuotoja luokissa samanaikais- ja yhteisopettajuutena sekä kuntouttavana opetuksena. Pääpaino on ennaltaehkäisevässä ja varhaisessa tuessa.

Luokanopettaja/-valvoja tarkistaa oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja tarvittaessa konsultoivat erityisopettajaa. Oppilaiden oppimistyylien mukaan suunnitellaan ryhmäkohtaiset tukimuodot ja jakaudutaan joustaviin pienempiin ryhmiin.

Tuen tarpeen ollessa jatkuva luokanopettaja/-valvoja ja aineenopettaja sekä erityisopettaja arvioivat tuen tarvetta ja kirjaavat sen tuen toteuttamissuunnitelmaan. Tuki jatkuu ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai todetaan tarve oppilaskohtaisille tukitoimille.

Oppilaskohtainen tuki

Oppilaskohtaiseen tukeen siirrytään, kun ryhmäkohtainen tuki ei ole riittävä. Oppilaskohtaisesta tuesta opettaja tekee arvion ja selvityksen. Ennen oppilaskohtaiseen tukeen siirtymistä on aina kuultava oppilasta ja oppilaan huoltajaa. Oppilaskohtaisesta tuesta tehdään aina hallintopäätös. Hallintopäätös tehdään oppilaskohtaiseen tukeen siirtämisestä, siihen liittyvistä mahdollisista opetusjärjestelyistä: pienryhmässä opiskelu, tavoitekokonaisuuksittain opiskelu, tilapäinen

vapauttaminen oppiaineen opiskelusta terveydellisistä syistä, erityisluokkaan siirto ja oppiaineen rajaaminen.

Oppilaskohtaista tukea tarjotaan aina lähtökohtaisesti omassa lähikoulussa. Mikäli lähikoulu ei pysty takaamaan oppilaalle tarvittavaa tukea, siirtyy oppilas Forssassa Akvarellin koulun erityisluokalle. Erityisluokkaopetus järjestetään keskitetysti Akvarellin koulussa.

Oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Oppilaalla on tarve oppimäärän rajaamiselle yhdessä tai useammassa oppiaineessa, jos erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta oppilaskohtaisesta opetuksesta huolimatta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaan opinnot eivät etene yleisen oppimäärän mukaisesti.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään vasta silloin, jos oppilas ei kykene oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta suoriutumaan hyväksytysti (arvosana 5) opetusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino.

Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppimäärän rajaamiselle. Näihin pyritään vaikuttamaan ensisijaisesti muilla oppimisen ja koulunkäynnin tuen keinoilla.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Oppimäärän rajaaminen tehdään karsimalla oppilaskohtaisesti paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Tavoitteiden määrittelyssä on tärkeää huomioida, että oppilaan taitojen ja osaamisen karttuessa hänellä on mahdollisuus palata opiskelemaan oppiainetta paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen edellyttää ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä. Koska opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät. Päätös oppiaineen oppimäärän rajaamisesta voidaan purkaa, mikäli perusteet sille ovat olemassa.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Oppilaalla on aina ensisijaisesti oikeus opiskella oppiaineittain. Kun pohditaan oppilaan opetusta toiminta-alueittain, tulee oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa ja suunnitelmassa huolellisesti perustella, kuinka täyttyy opetussuunnitelman määritelmä *”Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.”* Mikäli oppiainejakoinen opetus on oppilaan edun mukaista, on

opetuksen järjestäjän pohdittava, millaisin pedagogisin keinoin oppimisen tukea järjestään, jotta oppiainejakoinen opetus on mahdollista.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa oppilaan toimintakykyä sekä opettaa tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämästään. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa huomioidaan oppilaiden osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden aktiivinen tukeminen sekä kouluyhteisön jäsenenä toimiminen.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa hyödynnetään kaikkia koulupäivän tilanteita, kuten siirtymätilanteita, ruokailutilanteita, välitunteja, oppituokioita, päivittäin toistuvia rutiiniaskareita sekä retkiä ja teemapäiviä. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden opetuksen sisältöjä voidaan yhdistää. Opetustilanteissa eri toiminta-alueiden oppilaskohtaiset tavoitteet yhdistyvät saumattomaksi kokonaisuudeksi ja edistävät uusien taitojen oppimista. Taitojen kehittymisellä tarkoitetaan oppilaan edistymistä taidoissaan ja käyttäytymisessään, ohjauksen tarpeen vähenemistä tai muuttumista sekä uusien taitojen oppimista.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen sekä soveltuvin osin laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä. Oppilas voi harjoitella oppiainekohtaisia taitoja mutta mikäli hänen suunnitelmassaan on paljon eri oppiaineiden sisältöjä, on aiheellista pohtia, olisiko hänen etunsa mukaista opiskella perusopetuksessa oppiaineittain.

Toiminta-alueita ovat: **motoriset taidot, kieli- ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot sekä kognitiiviset taidot.** Tarkemmat opetuksen tavoitteet ja sisällöt on kuvattu opetussuunnitelman perusteiden luvussa 5.4.1 Toiminta-alueittain järjestettävää opetusta on mm. Akvarellin koulussa.

Oppilaskohtaisen tuen pienryhmien koko ja muodostaminen

Tammela

<table>
<tr><th>Luokan- ja aineenopettaja</th><th>Erityisopettaja</th><th>Erityisluokanopettaja</th></tr>
<tr><td colspan="3">Oppimista tukevat opetusjärjestelyt
Opetuksen järjestäjä vastaa opetusjärjestelyiden resurssoinnista, suunnitelmallisuudesta, toteutuksesta ja niiden vaikuttavuuden arvioinnista osana koulun toimintaa.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ryhmäkohtainen tuki</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Oppilaskohtainen tuki</td></tr>
<tr><td></td><td>Tuki 1
Erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä tai muun opetuksen yhteydessä</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Tuki 2
Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Tuki 3
Erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa</td></tr>
</table>

Tuen järjestäminen Tammelassa

Luokanopettaja/-valvoja ja aineenopettaja sekä erityisopettaja suunnittelevat tarvittaessa oppilaskohtaiset tukitoimet tiiminä ja kirjaavat tukitoimet tuen toteuttamissuunnitelmaan. Tarvittaessa konsultoidaan opiskeluhuoltopalveluita. Suunnitelman perusteella tehdään oppilaskohtaisen tuen päätös.

Oppilaan tuen päätöksen mukaan muodostetaan pienryhmiä oppiaineittain. Lukujärjestyksissä pyritään palkittamaan rinnakkaisluokkien oppitunteja oppilaskohtaisen tuenryhmien muodostamiseksi. Oppilas opiskelee alle puolet oppiaineen tunneista erityisopettajan kanssa, oppilaskohtainen tuki 1. Tammelassa voidaan toteuttaa **tupa-tunteina**.

Tuen tarpeen kasvaessa päivitetään tuen toteuttamissuunnitelmaa. Oppilaat, joilla oppimisen ja koulunkäynnin haasteet ovat laajemmat tai jotka tarvitsevat yli puoleen oppiaineen tunneista erityisopettajan tukea opiskelevat pysyvämmissä erityisopettajan/erityisluokanopettajan pienryhmissä, oppilaskohtainen tuki 2. Ryhmiä pyritään muodostamaan oppiaineittain sekä vuosiluokittain ja ryhmien muodostusta tuetaan lukujärjestyssuunnittelulla. Tammelassa oppilaskohtainen tuki 2 toteutetaan usein **Tupa-ryhmässä** (tuen paikka).

Oppilailla, joilla on kokonaisvaltaisia ja laajoja oppimisen ja koulunkäynnin haasteita tai merkittäviä vaikeuksia koulun käynnissä opiskelevat erityisluokanopettajan vetämässä **erityisluokassa**, oppilaskohtainen tuki 3.

Oppilaat, joilla on rajattu oppimäärä voivat Tammelassa opiskella Tupa-ryhmässä tai erityisluokassa.

Tällä hetkellä toimialueittain järjestettävä opetus tapahtuu Forssassa Akvarellin koulussa.